

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Oslo, 17.02.2025
Vår ref. 24/2987-12
663.2/OYNI
Deres ref.

Att:

Høringssvar - NOU 2024:20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermenes tid (Skjermbruksutvalget)

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev datert 11. november 2024. LO takker for muligheten til å uttale seg.

Skjermbruk blant barn og unge, bruk av sosiale medier og teknologiske plattformer, i og utenfor barnehage og skole, har nå blitt et meget hett debatt-tema i den norske offentligheten, i akademia, i skolen og i det politiske liv. Frontene kan til dels være harde og flere mener at digitaliseringen av de unges hverdagsvirksomhet har gått for langt, nærmest «løpt løpsk», og at dette har fått mange negative konsekvenser for de unges psykiske helse, læring, leseevne, mm. Andre er teknologioptimister, og vi opplever at Skjermbruksutvalget heller i denne retningen.

Skjermbruksutvalget inntar en relativ positiv holdning til digitaliseringen av barn og unges livsverden og hverdagsvirksomhet. En påpeker riktignok også mulige negative konsekvenser og viser til relevant forskning, samt de digitale plattformenes betydelige innflytelse. Men, mer enn at det er (negative) kvaliteter ved de digitale hjelpemidlene, mediene og plattformene i seg selv som kan være skadelige, vises det til hvordan mediene brukes, med hvem, hvordan foreldrene engasjerer seg/kan engasjere seg og den digitale kompetanse til ansatte i barnehage og skole.

Hovedbildet vi sitter igjen med fra utvalgets rapport er at ved å øke den generelle og den profesjonsfaglige digitale kompetansen samt innføre flere anbefalinger for ulike aldersgrupper av barn og unge, kan vi trekke dette i en mer gunstig retning, og at digitaliseringen åpner for mange positive muligheter.

Regjeringen viser selv en klar vilje til å gripe fatt i negative utviklingstrekk bla. gjennom arbeid med å øke grensen i personopplysningsloven fra 13 til 15 år, og sette en absolutt aldersgrense for sosiale medier, samt gjennom nasjonale anbefalinger om restriksjoner på mobilbruk i skolen. Kunnskapsministeren er generelt opptatt av å styrke samholdet, den fysiske aktiviteten og bedre konsentrasjonen i skolen.

Kritikere i debatten viser bla. til at virkeligheten på sosiale medier gir et press i form av overveldende inntrykk og informasjon som vanskeliggjør konsentrasjon og fortrenger lyst og kapasitet til lesing, refleksjon, lengre resonnementer, en klar formening om hva som er sant og galt, osv. Forskning, som også skjermbruksutvalget viser til, antyder at det sosiale forventningspresset kan ha økt, det å tilfredsstillende medieformidlete krav til å ha det rette utseendet, den rette kroppen og «personligheten», krav om perfeksjonisme, osv., og nettmobbingen ser ut til å ha økt.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

Skjermbruksutvalget skriver også (side 103) at det er lite som tyder på at barn og unge er mindre sosiale eller får dårligere sosiale evner selv om en del av det sosiale livet flyttes til en skjerm. Vi tror dette er en problemstilling, omkring sosialt samhold bla., som med fordel kan utdypes og utforskes nærmere. Når det gjelder kjønnsforskjeller i bruk av sosiale medier og konsekvenser for hhv. gutter og jenter, adresseres dette i utredningen, men vi savner at dette i større grad gjenspeiles i aktuelle tiltak.

Bak digitaliseringen står mektige kapital- og næringsinteresser gjennom de store, internasjonale plattformene og tech-selskapene, som til dels også manipulerer mennesker gjennom styrt reklame. I det siste har det vært et økt fokus på denne formen for global kapitalmakt, på tech-selskaper ledet av noen få enkeltpersoner og multimilliardærer med enorme profitter og milliarder av brukere rundt om på kloden. I Europa og i EU jobbes det med reguleringer og styrket skattlegging av selskapene. Vi savner et tydeligere kritisk fokus i utvalgets rapport på hvilke krefter dette egentlig representerer.

Vi mener Skjermbruksutvalget inntar en passiv holdning når en for eksempel ikke vil vurdere å sette generelle myndighetsbestemte aldersgrenser på bruk av sosiale medier, men anmoder tech-selskapene selv å gjøre det og følge opp dette og ta hensyn til barn og unge. Mye overlates også til foreldrene og barna selv.

LO mener videre det er viktig at det nå settes i gang tiltak for å styrke ferdigheter i lesing, skrijving og regning, også på bakgrunn av en del dårligere resultater på internasjonale tester der særlig gruppen med de laveste ferdighetene faller dårligere ut. Selv om det åpenbart trengs mer forskning på dette feltet, vet vi en del om negative resultater av skjermbruk som utvalget også viser til. Føre-var-prinsippet må gjelde på dette området.

I dette bildet må en også i større grad basere seg på læring som ikke er skjermbasert, dvs. tradisjonelle hjelpemidler og materiale, bøker, lese- og skrivetrening, mm. En må finne balansen mellom dette og digitale hjelpemidler og skjermbruk, og lærer, elev, bok og skjerm må inngå i en gunstig sammenheng. Her må også den digitale kompetansen, generelt og profesjonsfaglig, samt skole-hjem-samarbeidet, styrkes. LO påpeker viktigheten av å styrke satsingen på praktiske fag i skolen, og det må sikres at det er tilstrekkelig relevante læremidler og læremåter. Det er viktig at undervisningen også legges opp for elever med anlegg for praktiske fag.

LO støtter behovet for nasjonale retningslinjer og en katalog over læremidler. Vi er videre bekymret for skjermbruk i barnehagen, spesielt om den brukes som erstatning for lav bemanning. LO mener også skolen har et ansvar for å veilede foreldre i bruken av digitale løsninger. Det er stor forskjell på den digitale kompetansen til foresatte. Det er også et klasse- og ulikhetsperspektiv når det kommer til digitalisering. Utvalget påpeker at det er mulig at ungdom fra familier med lavere sosioøkonomisk status er mer utsatt for negative effekter av sosiale medier, men at det her trengs mer forskning for å forstå dette bedre.

For LO er det også viktig at skolebibliotekene får en sentral rolle, vi er avhengig av tilgjengelige skolebibliotek. Vi understreker også at utvalgets anbefalinger blir drøftet med partene i sektoren og ikke bare lærerorganisasjonene.

I en samtidig satsing på både tradisjonelle læremidler og digitale hjelpemidler oppstår det også et ressurs spørsmål som det må være noen nasjonale retningslinjer for. Kommunene må her tilføres ressurser, samtidig som det må sikres at den nasjonale økte satsningen på lærebøker blir fulgt opp i praksis.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Julie Lødrup
LOs førstesekretær
(sign.)

Roger Bjørnstad
Sjeføkonom/avdelingsleder
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.